

## Bezáró beszéd a Berde-émlékünnepen.

Mondotta: **Dr. Gál Kelenen**, igazgató.

Kedves Ifjúság!

Mielőtt szétoszolnátok ez ünnepélyről s hazatérnétek az édes otthon titeket váró és ölelő melegébe,\* hadd szóljak hozzátok még röviden azokról a gondolatokról, amelyeket a Berde életpályájának szemlélete, életfilozófiájának elgondolása bennem keltett. Ecce homo, íme az ember, aki ragyogó példával jár előttetek s mutatja az utat, amely fölfelé, eszményi értékek országába vezet és a lélek derűjét és nyugalalmát biztosítja. Mikor egyénisége a fiatalság éveiből kibontakozik, már készen kialakulva áll előtte élete célja: erősíteni, a kultura áldásaiban részesíteni a szegény székely unitárius magyarságot. De honnan venné ehhez a nagy életcélhoz az eszközöket?

Egész életét, annak minden gondolatát, minden örömét és bánatát erre a célra állítja be, mint a fényképező a gépét. Soha egy percre sem feledkezik meg e kitűzött céljáról, soha nem téveszti szem elől, mint a hajós a világítótorony fénykévéjét. Ez lesz az élet ezernyi kedvetlenségei közepette ösztönzője, sarkalója, a megfáradó izmok megerősítője, a meglankadó lélek szárnyra lendítője. Ez a nagy és nemes cél ad értelmet életének; ez teszi az életet elviselhetővé, a megélésre méltóvá és érdemessé. Vajjon, sejtitek-e, kedves fiatal barátaim, azt a nagy tanulságot, ami felétek int az ő ragyogó életéből?

És mi az a lelki erő, ami őt e cél munkálásában egy egész életen, annak minden kedvetlenségén át kitartóvá, soha el nem fáradóvá, el nem csüggedővé teszi? Az ő vallásos és hazafias érzése, lelkének ez a drága kincse, amely ott plántálódott bele a székely hegyek tiszta levegőjében. Az a faját s benne vallását féltő szeretet, amely lobogó lánggal ég a székelységért, azért a

\* Szorgalmi időszak utolsó napján volt az ünnepély.

székelységért, melynek hírét-nevét, harci erényeit, hazai föld szeretetét ez a nagy háború újból megdicsőítette az egész világnak.

És felhívjam-e figyelmeteket külön arra a puritán, őstiszta felfogásra, melyet ő a saját vagyonáról alkotott magának: ő nem tulajdonosa, csupán kezelője annak a vagyonnak, melyet egy élet szorgalmával és keserű verejtékével szerzett, gyűjtött össze. Nézetek szét e háború folytán felhalmozódó vagyonok birtokosai között. Szemléljétek az élelemuzsorások lelketlen üzelmeit, a hadsereg szükségleteit ellátó szállítók soha nem sejtett meggazdagodását. És tekintetek azután Berde Mózsára, aki magától is megvonja a legszükségesebbeket, csak azért, hogy annál többet áldozhasson a köznek. És azután merjem-e hinni, hogy csak egy percre is habozni fogtok ideálotok megválasztásánál.

Valóban minden tanításunkat kösziklára vetett magnak kellene tekintenem, ha csak egy percre is azt kellene feltennem, hogy akármelyitek habozik és ingadozik az életcél kitűzésében, az eszmény megválasztásában. Kétkelkednem kellene a nevelés lehetőségében, ha ilyen példák láttára ti a kufárok pályáját választánátok, vagy helyeselnétek. Nagy Eötvösünk mondja valahol: „Ne higyj olyan gondolatban, amit szíved nem helyesel“. Én hiszem, hogy szívetek mélyén utálattal fordultok el a vagyonnak ilyen lelketlen uzsorásaitól. Erősítsétek hát akaratotokat is, hogy legyen az erős páncél alacsonyabb ösztöneitek és szenvedélyeitek lázadozásai és követelődzései ellen.

Tanúljátok meg nagy jóltevőnk ragyogó példájából, hogy az elfáradni nem tudó szorgalom, a kitartó munka — ezernyi baj és vesződés után és árán — végre is eléri célját. Tegyétek fel lelketeket egy szent, egy magas, egy tiszta célra s vessétek egész lényeteket minden erőit bele, hogy a célt elérjétek. Visszhangozzék lelketekben sokáig az ő életéből kisügárgzó tanúlság!

Ecce homo! Őt kövessétek!

---

## A fegyelmi törvények vagyoni felelősségi rendszeréről.

Irta : Dr. Tóth György.

A jogtörténet ismerete arra utal, hogy az egyház minden irányú érdekeit a legmesszebb menő gondossággal ápoljuk, mert emberileg előre nem látható okok a legerőteljesebben kifejlesztett szervezetet is rázkódtatásnak tehetik ki.

Az unitárius egyházjog fejlesztése az utóbbi időben némi lendületet mutat, de a fejlesztésből hiányzik a szerves egység mielőbbi elérhetésének biztosítéka.

Az egyház birói hatalmának egyetlen kis területén : a fegyelmi bíraskodásnál lehetséges volna olyan vagyoni érdekek rendezését is biztosítani, amelyek egyházi szempontból az egyházi hatóságok tekintélyét növelni alkalmasak volnának és másfelől az egyházi bíraskodás helyes gyakorlata által a híveket céltalan perlekedésektől óvhatnák meg. Ez a gondolat azonban egyházunkban — úgy észlelem — még nem forrott ki teljesen.

Az egyházak a múltban szélesebbkörű birói hatalmat gyakoroltak s mivel a belső ethikai élet fejlettebb volt: nem is gondoltak a részletek szabályozására.

Az állami élet gyors fejlődése azonban a polgárok társadalmi és egyházi magatartását sok irányban befolyásolta. Az állam fejlesztett jogrendje az állampolgárok jogéletét felébresztette s most már az egyházak jogrendje is csak akkor elégítheti ki a híveket, ha az állam jogrendjével összhangban van.

Erre az összhangra azonban csak akkor tudunk eljutni, ha nem nézzük sem egyházunk kicsinységét, sem az újrendszerű törvények meghozásának kényszerítő szükségét, hanem tettekre késztet már annak a belátása is, hogy az egyház *belső rendjének* a fejlesztése és a legkritkább esetben előfordulható jogellenes magatartások elegendők arra, hogy modern törvényeink legyenek.